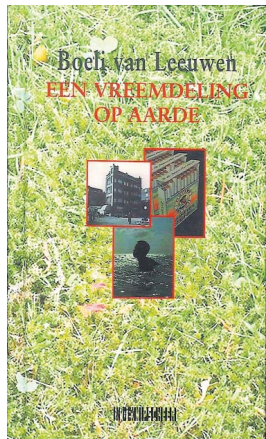

Boeli van Leeuwen mag niet worden vergeten

Een vreemdeling op aarde is verschenen bij uitgeverij In de Knipscheer; 221 blz. (gebonden), 17,90 euro. In de Knipscheer werkt aan gebonden uitgaven van het complete oeuvre van Van Leeuwen. Tot dusver zijn leverbaar de romans *De eerste Adam* (uit 1966), *Het teken van Jona* (1988) en *Schilden van leem* (1985). In andere edities zijn nog leverbaar: *Geniale anarchie* (verzamelde columns) en de dichtbundel *Tempels in woestijnen*. Een heruitgave van Van Leeuwens debuutroman *De rots der struiking* uit 1959 is in voorbereiding.

Het ene na het andere vergeten 'meesterwerk' wordt tegenwoordig met veel bombarie heruitgegeven. Zo niet *Een vreemdeling op aarde* van de Antilliaanse schrijver Boeli van Leeuwen, waarvan vorige maand geruisloos een herdruk verscheen.

Job van Schaik

Tommy Wieringa heeft meermalen verklaard dat Boeli van Leeuwen (1922-2007) een van onze grootste schrijvers is. Natuurlijk is dat een persoonlijk statement van een schrijver die zelf deels Antilliaanse roots heeft, maar uiteindelijk zijn alle meningen over literatuur subjectief. Een schrijver die je als lezer niet aanspreekt – door zijn stijl of thematiek – wordt ook door vijfsterrenrecensies niet aantrekkelijker. Ik heb geen Antilliaanse wortels en ben slechts één keer in mijn leven op Curaçao geweest, het eiland van Van Leeuwen. Maar ik ben het volledig eens met onze vaste columnist.

Vorige maand verscheen bij uitgeverij In

de Knipscheer een herdruk van de tweede roman van Van Leeuwen, *Een vreemdeling op aarde* uit 1962. En nu ik het opnieuw gelezen heb, begrijp ik weer iets beter waarom het oeuvre van Van Leeuwen me zo aanspreekt: het is – afgezien van de grote stilistische en compositorische kwaliteiten – op een heel vanzelfsprekende manier tegelijk uitbundig aards-lichamelijk en diep religieus-filosofisch. Dat is een combinatie die je in de Nederlandse literatuur nauwelijks tegenkomt (alleen bij die andere grote Curaçaose schrijver, Tip Marugg, vind je hetzelfde).

In de romans van Van Leeuwen wordt altijd groots gedacht en geleefd. Naast een

heftig gevoelsleven tref je een intellectuele diepgang die zeldzaam is in de schone letteren. Maar de filosofische en religieuze bespiegelingen zijn altijd heel concreet; er wordt een verhaal van gemaakt. Het denken is ingebed in het leven. En dat leven is voor de personages in zijn werk doorgaans een worsteling, met op de achtergrond altijd de dood als diepste waarheid. De mens is in eenzaamheid op aarde geworpen, gedoemd om te verlangen naar een paradijselijke staat van zijn, die voor altijd verloren is gegaan.

In *Een vreemdeling op aarde* wordt dat uitgebeeld in het levensverhaal van Kai Medema, een blanke Curaçaoër naar met zowel Friese als Indiaanse voorvaderen. Het eerste deel schetst zijn familiegeschiedenis en we lezen over Kai die dronken door Amsterdam zwerft, uitmondend in een delirium. In zo barokke pagina's wordt zijn koortsdroom uitgebeeld, waarin de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog worden gekoppeld aan het bijbelboek *Openbaring* en de hoofdpersoon een catharsis lijkt te ondergaan.

Na zijn vlucht uit het kille en kleinzielige Nederland naar Spanje, weet Kai in het tweede deel zijn drankzucht te beteugelen en vindt hij liefde bij Maria, een eenvoudige Spaanse vrouw. Maar ook dat loopt uit op een teleurstelling, omdat Kai weet dat hij Maria, die getrouwd is, uiteindelijk in het ongeluk zal storten als hij de verhouding niet beëindigt. Eenmaal terug op Curaçao beseft hij eens te meer dat de reinheid en het contact waar hij in zijn eenzaamheid naar zoekt, alleen bij God te vinden is. Maar zijn geloof is hij onherroepelijk verloren.

Met enige jaloezie kijkt Kai naar zijn jeugdvriend, de visser Joans, met wie hij soms de zee op gaat en rum drinkt. „Dan, voorzichtig puttend uit een oeroude Afrikaanse wijsheid begint Joans te praten over de liefde. Hij weet niets, deze Joans, maar hij begrijpt alles.” De 'vrede van de neger' (Van Leeuwen doet niet aan politiek-correct taalgebruik) die Kai in zich voelt dalen in zijn gesprekken met Joans, is echter tijdelijk, omdat hij diens vanzelfsprekende godsvertrouwen kwijt is.

Boeli van Leeuwen – die wel de García Márquez van Curaçao werd genoemd – zei in een interview eens dat hij zelf 'zeer gevoelig is voor het religieuze element', al kon hij niet meer geloven. In plaats van zich af te zetten tegen zijn christelijke achtergrond, was het religieuze voor hem iets vanzelfsprekends, 'net als muzikaliteit', waar hij zijn hele leven, met een zekere weemoed mee bezig bleef. De titels van zijn boeken zijn vaak Bijbelcitaten en de christelijke traditie was voor hem een onuitputtelijke inspiratiebron. Ook dat maakt zijn werk uniek in de overwegend plat-atheïstische Nederlandse literatuur.

Zijn worsteling met het christelijk geloof – dat hem zo aansprak omdat het de mislukking van de mens als uitgangspunt heeft – bracht hem er na zijn pensionering onder meer toe om als pro-Deoadvocaat onder de armen en verworpenen op Curaçao te gaan werken. Net als in zijn romans wordt God zo, op een paradoxale manier, toch heel reëel en dat is nog zo iets dat me zeer aanspreekt bij Boeli van Leeuwen: God mag dan misschien niet waar zijn, je kunt Hem altijd nog waar maken in je geleefde leven.

